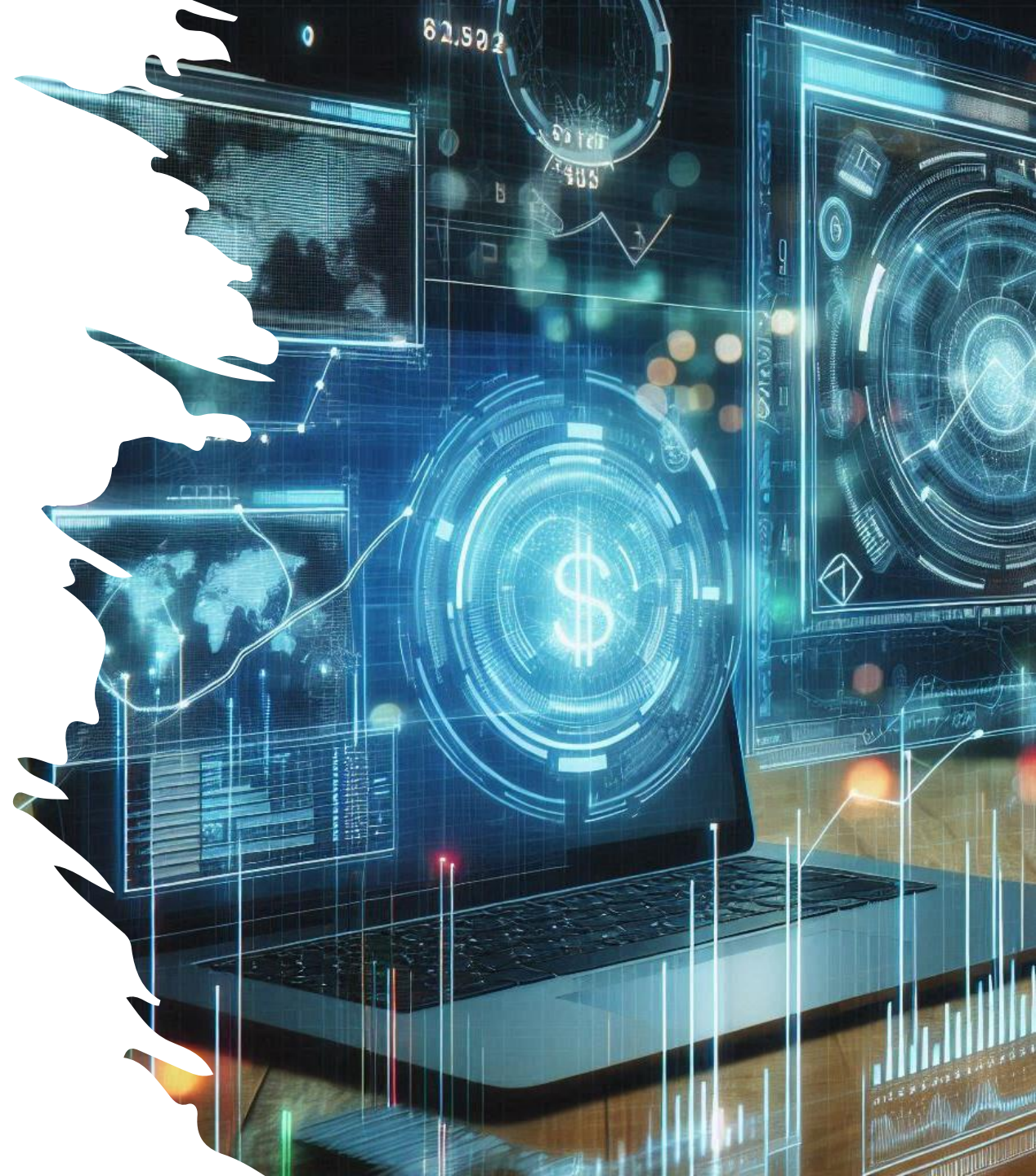
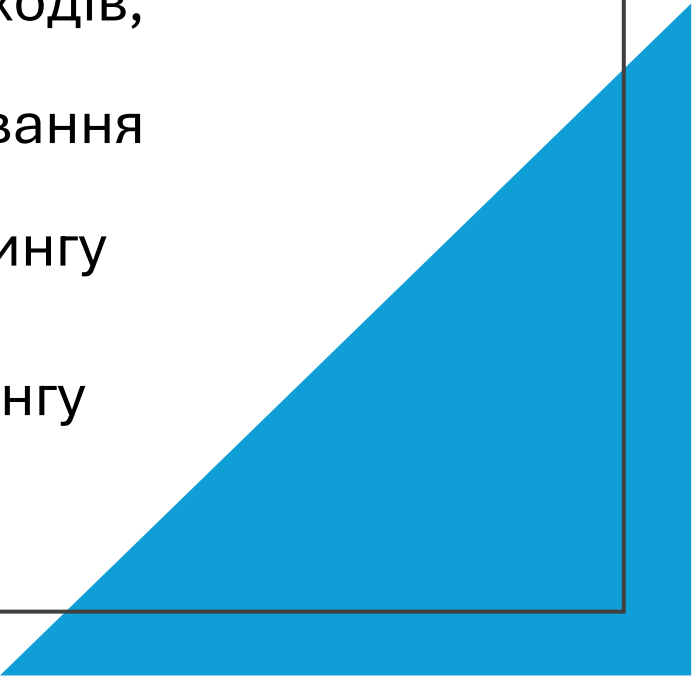

Сутність та значення фінансового моніторингу

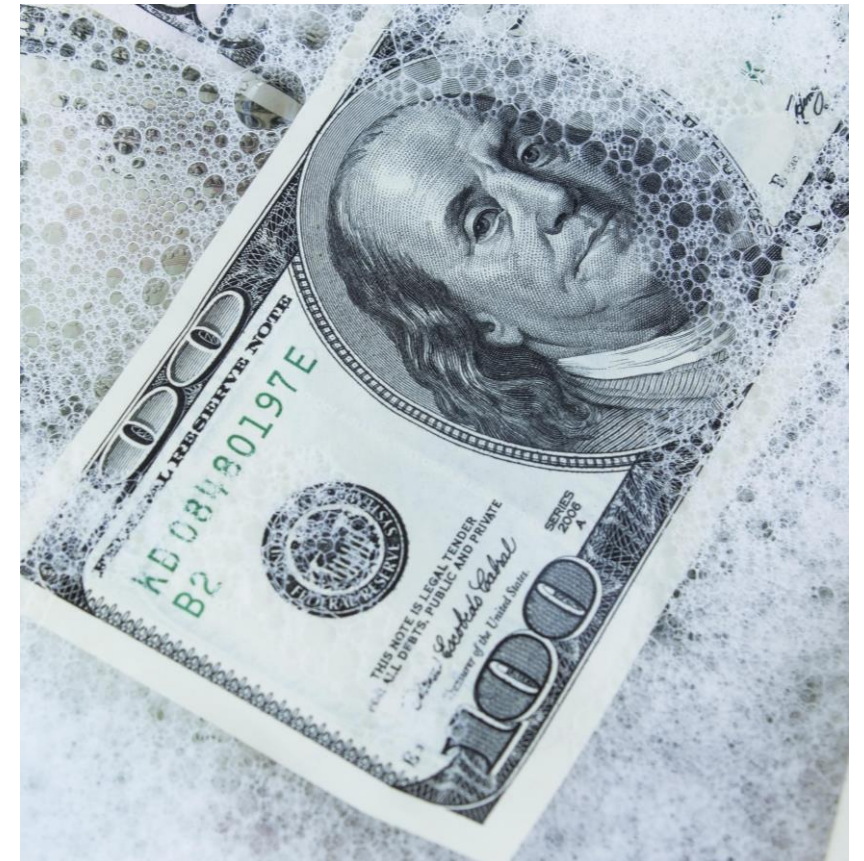
Тема 1 (лекція 1 та 2)

План

- 1. Основні поняття в сфері фінансового моніторингу: «брудні гроші», «відмивання коштів», «легалізація доходів, отриманих злочинним шляхом»
  - 2. Наслідки відмивання коштів та фінансування тероризму
  - 3. Поняття, мета та завдання фінансового моніторингу
  - 4. Об'єкти фінансового моніторингу
  - 5. Принципи та інструменти фінансового моніторингу
-

- **Відмивання грошових коштів** — це незаконна діяльність, яка створює враження, що великі суми грошей, отримані в результаті злочинної діяльності надходять із законного джерела.
- **До легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом**, належать будь-які дії, пов'язані із вчиненням фінансової операції чи правочину з доходами, одержаними злочинним шляхом, а також вчиненням дій, спрямованих на приховання чи маскуванню незаконного походження таких доходів, чи володіння ними, прав на такі доходи, джерел їх походження, місцезнаходження, переміщення, зміну їх форми (перетворення), а так само набуттям, володінням або використанням доходів, одержаних злочинним шляхом

Поява терміну «відмивання коштів»

- Термін «money laundering» з'явився у 1920-х у США.
- Вважається, що американська мафія на той час відкривала пральні, щоб легалізувати незаконні доходи.
- Жодних достовірних свідчень цьому немає, але термін став широко використовуватися

Аль Капоне і відмивання коштів

- Чикагський гангстер Аль Капоне, який, займаючись бутлегерством (контрабандою в США алкоголю в період дії у цій країні «сухого закону»), об'єднував незаконний виторг із легальним виторгом від мережі пралень самообслуговування. Аль Капоне 1931 року було засуджено до 11 років позбавлення волі за несплату податку із доходів фізичних осіб (\$32488,81).
- До моменту засудження Капоне був переконаний, що «уряд не може збирати податки із незаконно одержаних доходів». Висновок: там, де нічого не змогли зробити агенти ФБР, зробили бухгалтери, озброєні олівцями ☺

- Партнер Аль Капоне – Меєр Ланскі (Меєр Суховлянський) після засудження Капоне придумав інший спосіб: «Служба внутрішніх доходів США може висунути обвинувачення у несплаті податків лише у тому випадку, коли виявить доходи, з яких ці податки не сплачені».
- Висновок: вивезти гроші у банки тієї країни, для якої банківська таємниця була основним джерелом доходу – в банки Швейцарії.

- Для уможливлення репатріації коштів з рахунків, відкритих у банках Швейцарії у США, Ланскі організував казино на острові Куба. «Брудні» кошти повертались на рахунки мафії в США у вигляді законного прибутку від закордонних інвестицій.
- Саме Меєру Ланскі приписують винахід і впровадження феномену «відмивання» грошей у сучасному його розумінні: якщо органи контролю не зможуть прослідкувати рух коштів, вони не зможуть їх знайти; якщо вони не зможуть їх знайти, ці кошти не підлягатимуть оподаткуванню; таким чином, якщо вміло замаскувати неоподатковані кошти і надати їм видимості таких, з яких ніби-то сплачені податки, органи контролю не зможуть їх виявити при поверненні цих доходів назад

- 1973 року вираз «відмивання» грошей («money laundering») став широко розповсюдженим у США через висвітлення у пресі матеріалів слухань з Уотергейтському скандалу, у тому числі й епізоду із перерахуванням у Мексику 200 тис. доларів пожертв, у подальшому використаних для фінансування передвиборчої кампанії Річарда Ніксона.

Історія з «відмивання» коштів продовжилася наприкінці 1970-х – початку 1980-х років у США, де одним з основних джерел надприбутків організованої злочинності став незаконний обіг наркотичних засобів і психотропних речовин.

З початку 1980 років вираз «money laundering» почали активно використовувати у судових процесах, а в подальшому він закріпився у низці міжнародних актів, включаючи й конвенції ООН

Наслідки тероризму

- кількість загиблих та поранених;
- матеріальні втрати;
- політична сфера та сфера міжнародних відносин (розробка та прийняття нових законодавчих актів, а також в застосуванні міжнародних санкцій);
- соціальна сфера

Наслідки тероризму

Проблеми оцінки наслідків тероризму:

- враховуються тільки ті терористичні події, які фігурують в офіційній статистиці та розкриті в засобах масової інформації;
- оцінюючи економічний вплив тероризму враховують, насамперед, прямі витрати від терористичних дій (зокрема людські втрати та травмування населення, знищення майна) та втрати ВВП внаслідок терористичних дій;
- є втрати, які стають відомими лише з плином часу;
- глибокі психологічні наслідки людям.

Наслідки відмивання коштів

ризики щодо стабільності
фінансових установ та
фінансових систем;

збільшення масштабу
коливань міжнародних
потоків капіталу та курсів
валют у результаті
непередбачуваних
транскордонних переказів;

непередбачувана зміна
попиту на гроші;

деформація споживання;

штучне зростання цін;

вплив на темпи зростання;

зниження рівня довіри до
легальних операцій в
країнах, де значні обсяги
відмивання коштів;

корупція та хабарництво;

зростання злочинності;

дестабілізація політичних
інститутів;

зміни в міжнародних потоках
капіталу;

різкі коливання валютних
курсів;

ухилення від сплати
податків;

вичерпання легального
капіталу, який можна
інвестувати в розвиток
економіки

Наслідки за Методикою національної оцінки ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму

Для економічної сфери в короткостроковій перспективі: спотворення споживання і заощадження; спотворення інвестицій; штучне зростання цін; недобросовісна конкуренція; зміни в імпорті та експорті; зміни у виробництві, доходах і зайнятості; зменшення доходів державного сектору; зміни попиту на гроші, валютних курсів та відсоткових ставок; зростання волатильності відсоткових ставок та валютних курсів; краща доступність кредитів; більший притік капіталу.

В економічній сфері в довгостроковій перспективі: загрози приватизаційним процесам; зміни у прямих іноземних інвестиціях; ризики для безпеки фінансового сектору, ліквідності; прибутки фінансового сектору; забруднення нелегальним бізнесом легального; зростання корупції і хабарництва; негативний / позитивний вплив на темпи зростання.

Приклади відмивання коштів в розвинутих країнах

- Найбільший кредитор Данії, DanskeBank, через свою естонську філію був залучений до відмивання 230 мільярдів дол. США.
- Бельгійська компанія Semlex, що виготовляє паспорти, ліцензії та інші біометричні документи, втягнута в тривале розслідування корупції та відмивання грошей, що стосується кількох країн Африки.
- Фінансова індустрія Швейцарії займає перше місце у світі за секретністю, що дозволяє не лише ухилятися від сплати податків, але й відмивати гроші. Швейцарські банки та інші фінансові посередники та постачальники регулярно відіграють значну роль у масштабних схемах відмивання грошей і корупції в усьому світі

Позитивні сторони відмивання коштів

- новини про відмивання грошей або азартні ігри привертають увагу ЗМІ та інвесторів, створюючи позитивні показники для діяльності компанії.
- фірми отримують фінансові вигоди від діяльності, пов'язаної з відмиванням грошей/азартними іграми, що дозволяє науковцям робити висновки про те, що існує друга найкраща рівновага, коли гроші відмиваються через розвинені країни.

Наслідки в умовах воєнного стану

НАСЛІДКИ	ХАРАКТЕРИСТИКА	ОСОБЛИВОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ
Погіршення стабільності фінансових установ та фінансової системи в цілому	Залучення фінансових установ до відмивання грошей може викликати зниження їх репутації, а великі суми, які опинилися під дією військових ризиків, які ще на перебувають в постійному обігу, можуть бути вилучені в початку 2022 р. були віднесені до категорії форс-будь-який момент, що може призвести навіть до їх мажорних банкрутства	В умовах воєнного стану фінансова система України
Зміни в експорті та імпорті, курсах валют	Схеми щодо відмивання коштів часто пов'язані із здійсненням експортно-імпортних операцій, зокрема імпортується в умовах воєнного стану, наслідки дороговартісних предметів розкоші. Такий імпорт не носитимуть інший характер. І більший вплив на тільки не генерує внутрішньої економічної активності, а структуру експорту-імпорту буде здійснювати саме й може спричиняти зниження внутрішніх цін. Іллегальні воєнний стан, а схеми відмивання коштів притоки / відтоки капіталу з економіки можуть суттєво підлаштовуватимуть під зміни структури в зовнішньому впливати на кількість грошей в обігу і відповідно на ціну секторі економіки. Застосування державою національної грошової одиниці, її валютний курс	Враховуючи зміну пріоритетності товарів, що інструментарію для підтримки валютного курсу призводить до змін в схемах відмивання
Деформація споживання	Відмивання грошей пов'язане з купівлею таких активів, як нерухомість, ювелірні вироби, витвори мистецтва та багато інших предметів розкоші, що дозволяє приховати та очистити перші сліди без сумнівів. Це безпосередньо впливає на деформацію споживача	Не має таких сильних наслідків, оскільки ведення воєнного стану вже саме по собі призводить до деформації споживання

Наслідки в умовах воєнного стану

НАСЛІДКИ	ХАРАКТЕРИСТИКА	ОСОБЛИВОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ
Вплив на податкові надходження та підвищення можливості бюджетного дефіциту	Надходження від податків займають найбільшу частку в державних доходах. Якщо вони будуть низькими, то ймовірність того, що державні доходи не відповідатимуть державним видаткам, зростатиме. Бюджетний дефіцит є однією з основних причин економічних ускладнень в багатьох країнах, а його подолання є важливим завданням більшості стабілізаційних програм. Доходи, отримані від нелегальної діяльності, є тими доходами, що не оподатковують, а в подальшому відмивають	В умовах воєнного стану розширюється та уточнюється перелік видатків бюджету. Зростання сум недоотримання надходжень до бюджету внаслідок відмивання коштів, враховуючи появу додаткових видатків у зв'язку з веденням воєнного стану примушує державу звертатись до зовнішніх запозичень
Штучне зростання цін	Особи, які здійснюють відмивання коштів, готові заплатити за свої покупки більше, ніж їх реальна вартість, що призводить до порушення рівноваги ціни шляхом штучного підвищення цін. Вони можуть заплатити набагато більше, ніж справжня вартість майна, що викликає штучне зростання цін, що робить його недоступним для чесних покупців	Порушення логістичних маршрутів під час воєнного стану, збільшення часу на доставку товарів вже сприяє зростанню цін
Вплив на темпи зростання економіки країни	Негативний вплив на економічне зростання країни при відмиванні коштів пов'язаний з тим, що відбувається перерозподіл коштів з ефективної діяльності в небезпечні її види. Якщо ж обрана сфера для тих, хто займається відмиванням коштів, перестає бути привабливою, то вони її залишають, а такий різкий вихід призведе до серйозних економічних коливань	Довгостроковий вплив підвищення витрат на армію негативно відображається на темпах економічного зростання, оскільки ресурси вилучаються з продуктивних галузей економіки та спрямовуються в менш продуктивні. Економіка в умовах воєнного стану зазнає значних збитків, важливим завданням є збереження макроекономічної стабільності, на яку відмивання коштів впливає негативно

**Національна система протидії
відмиванню коштів та
фінансуванню тероризму** - це
комплекс заходів, спрямованих на
запобігання використанню фінансової
системи країни для легалізації
доходів, отриманих злочинним
шляхом, та фінансування тероризму

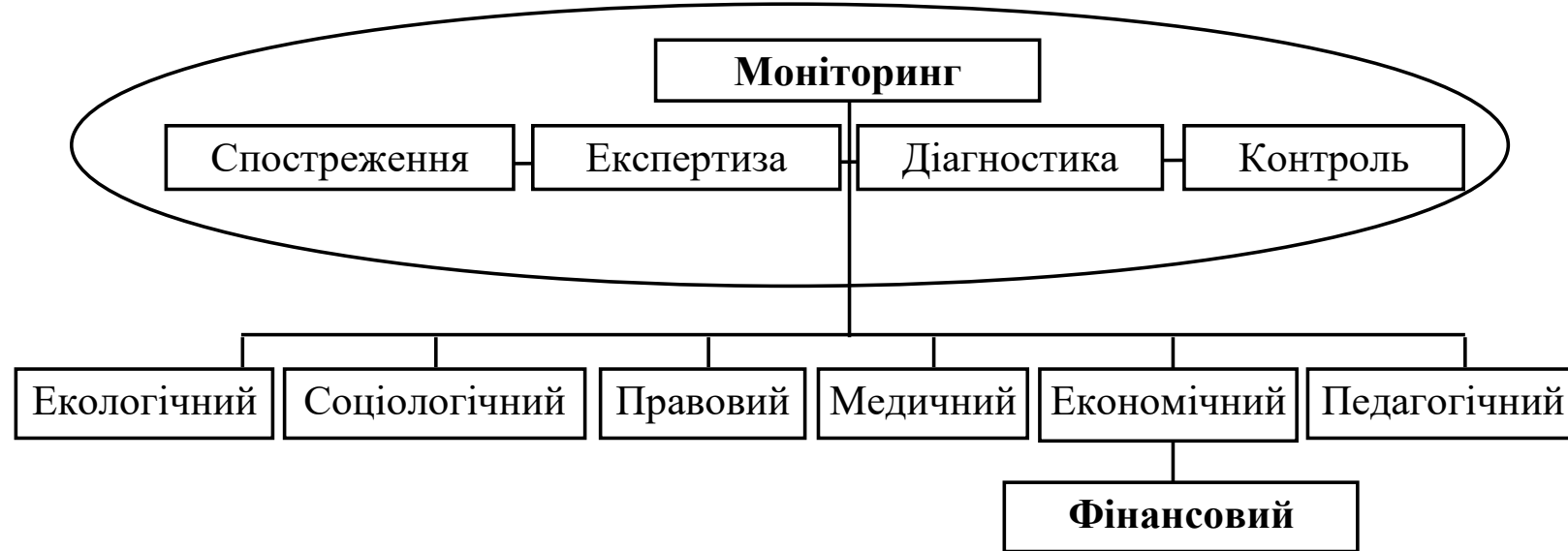

Структура системи протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму

Система протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму у рамках документів ООН, міжнародних конвенцій, ратифікованих Україною, стандартів Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) та стандартів, рівнозначних тим, які були прийняті ЄС, визнана обов'язковим елементом економічної безпеки сучасної держави

Місце фінансового моніторингу у видовій мережі

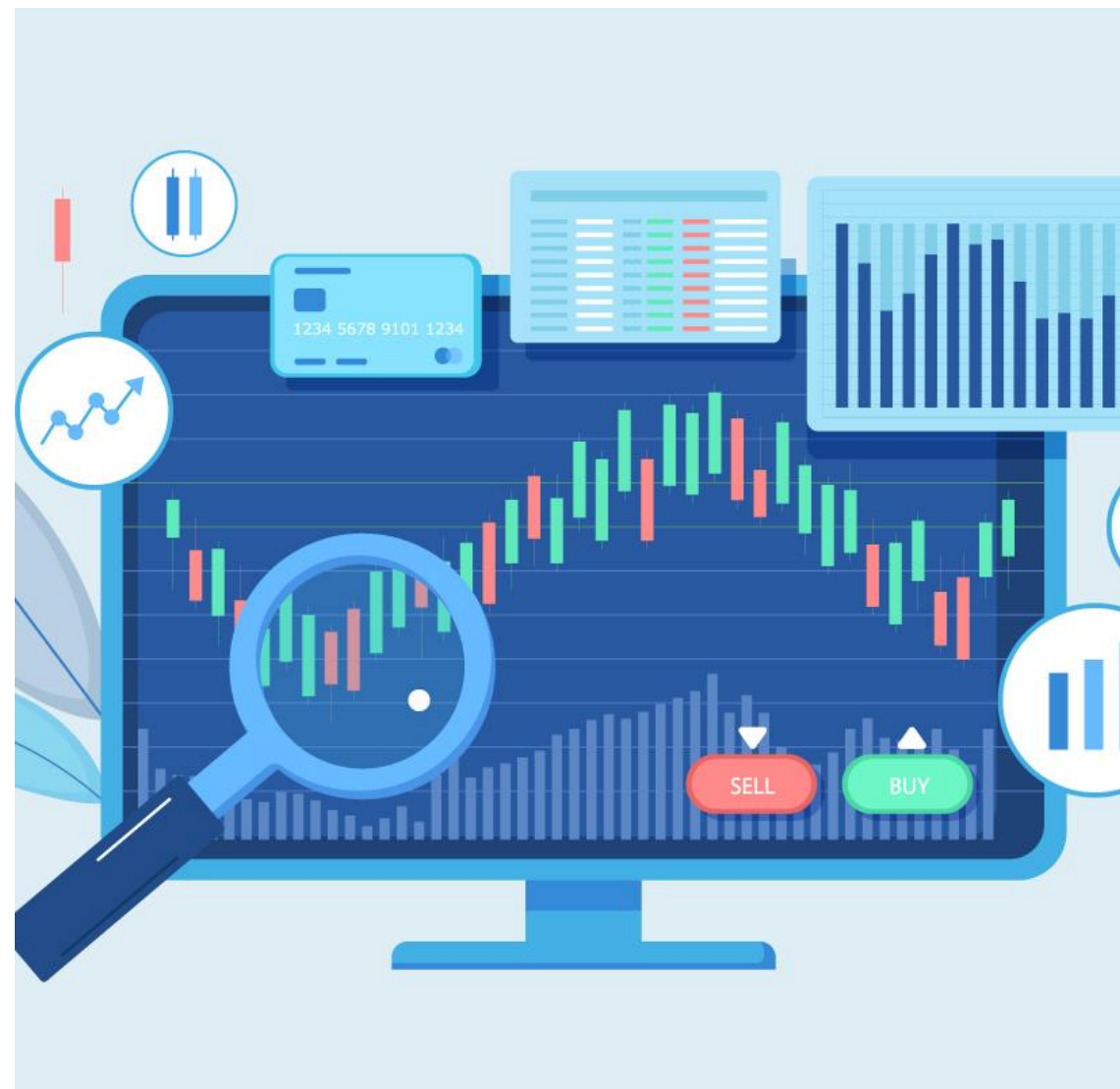
Підходи до розуміння фінансового моніторингу

- в юридичній площині наводиться основне призначення фінансового моніторингу
- економічна площина розкриває методи та засоби його здійснення.

В результаті проведення заходів фінансового моніторингу виявляються операції з грошовими коштами, майном, які були отримані в результаті незаконного використання коштів, що належать державі або іншим суб'єктам на праві власності.

- **Фінансовий моніторинг** – сукупність заходів, що вживаються суб'єктами фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії, що включають проведення державного фінансового моніторингу та первинного фінансового моніторингу.

- **Національна система фінансового моніторингу** – це сукупність взаємопов’язаних елементів всередині однієї країни у сфері адміністративних, фінансових та правових відносин, які доповнюють один одного та формують єдиний механізм для протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму з врахуванням її національних стандартів та особливостей правової системи, які представлено сукупністю державних інституцій.

Формування системи фінансового моніторингу

Рівні системи фінансового моніторингу

Державний фінансовий моніторинг - сукупність заходів, що вживаються суб'єктами державного фінансового моніторингу і спрямовуються на виконання вимог законодавства та іншого законодавства у сфері запобігання та протидії:

- **державний фінансовий моніторинг спеціально уповноваженого органу** - сукупність заходів із збору, обробки та аналізу інформації про фінансові операції, що подається до спеціально уповноваженого органу суб'єктами первинного і державного фінансового моніторингу та іншими державними органами, відповідними органами іноземних держав, іншої інформації, що може бути пов'язана з підозрою в легалізації (відмиванні) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванні тероризму та/або фінансуванні розповсюдження зброї масового знищення та/або з іншими незаконними фінансовими операціями, а також заходів з перевірки такої інформації згідно із законодавством України та інших заходів, спрямованих на виконання вимог законодавства у сфері запобігання та протидії;
- **державний фінансовий моніторинг інших суб'єктів державного фінансового моніторингу** - сукупність заходів, що вживаються іншими суб'єктами, визначеними законодавством, і спрямовані на виконання вимог законодавства у сфері запобігання та протидії;

Первинний фінансовий моніторинг - сукупність заходів, які вживаються суб'єктами первинного фінансового моніторингу і спрямовані на виконання вимог законодавства у сфері запобігання та протидії

Об'єкт фінансового моніторингу - дії з активами, пов'язані з відповідними учасниками фінансових операцій, які їх проводять, за умови наявності ризиків використання таких активів з метою легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та/або фінансування розповсюдження зброї масового знищення, а також будь-яка інформація про такі дії чи події, активи та їх учасників

Принципи фінансового моніторингу

- Більш детально читати тут: <https://nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/1900/1918>

- **Інструменти фінансового моніторингу** – це засоби, які використовуються суб'єктами фінансового моніторингу для боротьби з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванням тероризму

- Більш детально читати тут:
- <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/1807/1821>

